

VEAC NOU

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini — 1 leu

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, întiiul președinte al Republicii Socialiste România

JURĂMÎNTUL PREȘEDINTELUI REPUBLICII

„Jur să slujesc cu credință patria, să acționez cu fermitate pentru apărarea independenței, suveranității și integrității țării, pentru bunăstarea și fericirea întregului popor, pentru edificarea socialismului și comunismului în Republica Socialistă România!

Jur să respect și să apăr Constituția și legile țării, să fac totul pentru aplicarea consecventă a principiilor democrației socialiste, pentru afirmarea în viața societății a normelor eticii și echității socialiste!

Jur să promovez neabătut politica externă de prietenie și alianță cu toate țările socialiste, de colaborare cu toate națiunile lumii, fără deosebire de orînduire socială, pe baza deplinei egalități în drepturi, de solidaritate cu forțele revoluționare, progresiste de pretutindeni, de pace și prietenie între popoare!

Jur că imi voi face întotdeauna datoria cu cinste și devotament pentru strălucirea și măreția națiunii noastre socialiste, a Republicii Socialiste România!“

Munca celor care alcătuiesc astăzi în toată lumea așa-numitul aparat de conducere devine, în virtutea împrejurărilor, tot mai complexă și mai acaparatoare. În U.R.S.S., de pildă, s-a calculat că sfera conducerii consumă

anual circa 25 miliarde de ore. Iată de ce problema economiei de muncă vie se ridică cu tot mai multă acuitate și în acest sector de activitate umană.

Cum s-ar putea însă realiza practic această economie ?

Documentar

Timpul conducătorilor de întreprinderi

Unii conducători nu-și organizează rațional timpul de lucru. Acaparați aproape exclusiv de „probleme curente”, incapabili să discearnă ce intră neapărat în sfera de atribuții a unui conducător, ei își asumă treburi pe care le-ar putea rezolva la fel de bine mulți subalterni. În felul acesta sînt nevoiți să lucreze zece-cincisprezece ore pe zi. E firesc ca în aceste condiții să nu le mai rămîna timp pentru familie, lectură, spectacole...

Pe de altă parte, suprasolicitarea are efecte negative asupra sănătății conducătorului. Iar eficiența muncii sale este uneori atît de redusă, încît nu justifică consumul de energie și de timp. Dar să exemplificăm.

O anchetă desfășurată la cîteva uzine de automobile din Uniunea Sovietică a arătat că opt ore din zece sînt consacrate de directori unor treburi cotidiene — utilării atelierelor, calității producției, aprovizionării și problemelor financiare; pentru problemele de strategie, adică de dezvoltare a producției și a colectivului, nu mai rămîn decît două ore. Structura zilei de muncă a acestor directori seamănă în mare cu un mozaic cu 30—50 de „comutări” de la o problemă la alta. Or, aceasta face ca ei să fie într-o permanentă încordare și să nu ia totdeauna hotărîrile cele mai bune.

O soluție cardinală pentru situația de mai sus ar fi, după opinia specialistului sovietic V. Lipatov, planificarea structurală a zilei de muncă a conducătorului și canalizarea timpului său în cîteva direcții principale — organizarea, adoptarea de hotărîri și controlul îndeplinirii lor. Cum se pot realiza însă toate acestea practic? La Uzina de automobile „Comsomolul leninist” din Moscova, de pildă, au fost elaborate un „Grafic de lucru al conducătorului” și „Recomandări asupra metodelor și stilului de conducere”. Reglementarea activității conducătorilor de toate rangurile ar permite astfel să se economisească zilnic o oră-o oră și jumătate.

Dar numai cu cele de mai sus încă nu s-ar putea spune că au fost epuizate sistemele de organizare a timpului conducătorului. Pe de altă parte, multe din actualele procedee de „planificare a timpului” reclamă corecții. Planul de lucru al directorului unei întreprinderi industriale din Moscova prevede, de pildă, o scurtă vizită cotidiană în fiecare atelier și secție. În același timp însă sînt planificate și consfătuiri operative, ședințe periodice de bilanț, zile de primire pentru specialiști și șefii de secții. Acest sistem nu elimină deci suprapunerile: directorul ia contact cu aceiași inși, atît în cursul consfătuirilor, ședințelor și primirilor, cît și în cadrul vizitelor în uzină. Problemele dezbătute se repetă și ele. Pentru cunoașterea literaturii de specialitate respectivul conducător nu-și poate rezerva decît o oră la cinci zile de lucru.

Abordarea structurală a problemelor de conducere mai presupune apoi și sisteme moderne de informații, utiliza-

rea pe scară largă a computerelor etc. La un loc, toate acestea alcătuiesc ceea ce specialiștii numesc „marea conducere”. Mai există însă și „mica conducere”. Și în această direcție s-a acumulat o oarecare experiență. Iată, de pildă, cum apare ea în viziunea cunoscutului consultant în probleme de conducere Alec. R. Mackenzie

„Mica conducere”

Criza de timp este, cum am mai spus, o problemă reală. Ea este însă mai ales simțită de cei care nu știu să

estî la fel de ocupat ca mine. Îți răpesc deci numai...”. În felul acesta ei își flatează pe de o parte interlocutorul, iar pe de altă parte se asigură că nu vor pierde foarte mult timp cu convorbirea.

Pentru conducătorii sîcîți de colegi vorbăreți, Mackenzie recomandă următorul procedeu. Cînd în birou intră un ins care întreabă: „Ai timp o clipă?”, răspunsul să fie invariabil: „Depinde pentru ce. Poate că ar fi mai bine să ne vedem după program?” Altă soluție poate fi organizarea de întîlniri regulate, în conformitate cu un grafic precis. În acest caz solicitanților din categoria celor de mai sus li s-ar putea răspun-

la sfîrșitul ședinței. Concluziile le formulează în scris și le distribuie pe loc cu indicații concrete de îndeplinire.

Un director de școală a povestit unui coleg cum a izbutit să țină cinci ședințe într-o singură după-amiază. Toți profesorii invitați pentru prima ședință au fost prezenți în anticameră la ora 14.29. La 14.30 fix ei au intrat în cabinetul directorului și în aceeași clipă ședința a început. Era un avertisment că problemele la ordinea zilei trebuiau dezbătute concis, pentru ca ședința să nu depășească timpul afectat. Celelalte ședințe s-au desfășurat la fel de operativ. Ulterior, directorul a hotărît plasarea pe perete a unui ceas care să marcheze, sonor, minutele rămase.

Rolul familiei

Dar familia conducătorului? Poate avea ea vreo contribuție la rezolvarea problemei timpului?

Orice om cu o muncă de răspundere are nevoie, insistă Mackenzie, de o atmosferă de calm familial. Cine n-a auzit de cîte un tată care, venind extenuat după o zi grea, găsește acasă următoarea scenă: copiii, întorși de la școală, se manifestă într-un mod atît de zgomotos, încît nici nu ajung pînă la ei cuvintele mamei, care face eforturi disperate să-i potolească! Tot ea trebuie însă să pregătească cina, să răspundă la telefon, să mai deretice prin casă. În aceste momente, „capul” familiei face următoarea remarcă: „În familia noastră e haos!”

În toate familiile gospodina este aceea care trebuie să organizeze munca, să planifice, să distribuie atribuțiile membrilor familiei. Această misiune trebuie tratată cu respectul cuvenit. Gospodinele au de rezolvat la ele acasă cele mai grele probleme, ele iau hotărîri importante pentru întreaga familie, dispun de bugetul familial, îngrijesc și educă copiii etc.

Încît problema ar putea fi abordată și în felul acesta: „Ce ar trebui să facă soțul ca să-și ajute soția în greua-i misiune pe care el însuși o face și mai complicată?” Răspunsul e unul singur: să încerce să-și rezolve problemele de serviciu în timp util spre a ajunge mai devreme acasă, unde are și el anumite atribuții în calitatea-i de soț și tată.

Dar poate că și gospodina ar trebui să se organizeze mai bine? Într-adevăr, de ce nu s-ar ocupa de ordinea din gospodărie și copilul de nouă ani, de pildă? S-ar putea concepe chiar un grafic al atribuțiilor pentru toți membrii familiei. Iar fiecare să fie stimulat în a economisi timpul.

S-ar mai putea găsi desigur și alte „rețete” de economisire a timpului. Să nu uităm însă că în problema stilului de muncă nu pot exista recomandări rigide și sfaturi care să fie urmate orbește. Esențială este personalitatea conducătorului și de aceea ce se potrivește unuia poate dăuna altuia și viceversa.

(După „Literaturnaia gazeta”)

documento.

documentar docum
mentar documentar du
documentar document
mentar documentar docu
mentar documentar docu
mentar documentar docu
mentar documentar docu
mentar documentar docu

Dar ședințele?

În ce privește ședințele, un conducător de întreprindere experimentat trebuie să se conducă după următoarele reguli: le începe exact la ora fixată, respectă riguros ordinea de zi, convoacă numai colaboratorii de care e sigur că va avea nevoie în tot cursul ședinței. Pe alții îi va chema numai atunci cînd va fi nevoie de ei, spre a nu-i reține inutil de la începutul pînă

Apelurile telefonice, adevărați cronozași!

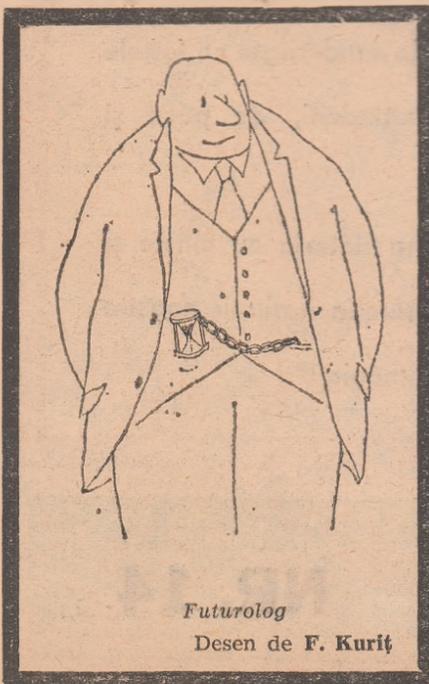
folosească timpul. Există totuși destule metode de a descoperi capcanele pe care ni le pune acesta.

Alec R. Mackenzie afirmă că ar exista peste 100 de asemenea capcane: de la nepreceperea conducătorului de a-și formula țelul, de a întui problemele de maximă importanță și pînă la slăbiciunea sa de a se lăsa furat de visuri, pînă la încetineala și incapacitatea sa de a ști să spună „nu” atunci cînd împrejurările o cer. Printre factorii care răpesc conducătorului cea mai mare parte din timp Mackenzie plasează pe primul plan telefonul. Iată însă și cîteva soluții de înlăturare a acestui factor.

În prima linie de apărare împotriva apelurilor telefonice ar urma să se afle o secretară de profesie, cu o bogată experiență, capabilă să răspundă satisfăcător la jumătate din chemări.

Unii conducători își rezervă o oră mai „liniștită”, să zicem de la 9 la 10, în vederea alcătuirii unui plan de muncă pentru toată ziua. În acest timp secretara îi îndrumă pe solicitanții telefonici spre alte birouri care le pot soluționa problemele. Cum să procedeze însă conducătorii care nu au secretară?

Există și pentru această categorie de conducători diverse modalități de a economisi timpul. Mai întîi ei își pot aranja hîrțile pe masa de lucru în așa fel, încît să poată găsi cît mai repede informațiile solicitate. Iar convorbirile telefonice le vor începe totdeauna cu o formulă de felul: „Știu că și dumneata

Futurolog
Desen de F. Kurit

ÎNTR-UN SINGUR GLAS

La 28 martie a.c., dată care s-a înscris cu litere de aur în istoria contemporană a țării, Marea Adunare Națională a marcat, într-un cadru solemn, crearea înaltei funcții de președinte al Republicii Socialiste România și a proclamat, cu ovații unanime, alegerea în această funcție a secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În clipa aceea, care va continua să dăinuie peste ani și generații, în impunătoarea incintă a reprezentanței naționale se afla de fapt întreaga țară, căci votul exprimat cu o nespasă însuflețire era acela al întregului popor unit în aceeași fierbinte simțire: dragostea, încrederea față de Partidul Comunist Român, față de conducerea sa, față de cel dintâi președinte al României. Alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la cirna destinului țării a fost astfel actul de voință al nostru al tuturor, al muncitorilor, țăranilor și intelectualilor de pe aceste scumpe meleaguri românești, o puternică manifestare a unității națiunii în jurul partidului, a legăturii indisolubile dintre partid și popor.

Urmașii noștri și urmașii urmașilor noștri vor evoca cu emoție momentul când în marea și frumoasa sală a răsunat impresionantul legământ al celui dintâi președinte al României socialiste:

„Jur să slujesc cu credință patria, să acționez cu fermitate pentru apărarea independenței, suveranității și integrității țării, pentru bunăstarea și ferici-

rea întregului popor, pentru edificarea socialismului și comunismului în Republica Socialistă România!...

Jur că imi voi face întotdeauna datoria cu cinste și devotament pentru strălucirea și măreția națiunii noastre socialiste, a Republicii Socialiste România!“

Fiii patriei noastre știu că acest nobil jurământ va fi respectat cu strășnicie, căci au o încredere neabătută în forța care le călăuzește drumul către viitor — Partidul Comunist Român — și o neasemuită prețuire pentru intuiții și simțămintele prielucite de mărețul eveniment muncitor, tehnicieni și ingineri, țăranii cooperatori, tractoriști sau agronomi, intelectuali din toate domeniile, militari din toate armele și de toate gradele, tineri și bătrâni conturează o impresionantă imagine a atașamentului fără margini al poporului față de cauza partidului, a politici sale marxist-leniniste, închinată fără preget făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, progresului și înfloririi patriei. Ele evocă în imagini elocvente prin forța profundului adevăr pe care-l cuprind activitatea exemplară a președintelui, cele peste patru decenii de luptă necurmată, fermă, neînfricată pentru cauza clasei muncitoare, a întregului popor, trec în revistă cu firească mândrie mari-

Mesajele în care, de la un capăt la altul al țării, și-au așternut gândurile și simțămintele prielucite de mărețul eveniment muncitor, tehnicieni și ingineri, țăranii cooperatori, tractoriști sau agronomi, intelectuali din toate domeniile, militari din toate armele și de toate gradele, tineri și bătrâni conturează o impresionantă imagine a atașamentului fără margini al poporului față de cauza partidului, a politici sale marxist-leniniste, închinată fără preget făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, progresului și înfloririi patriei. Ele evocă în imagini elocvente prin forța profundului adevăr pe care-l cuprind activitatea exemplară a președintelui, cele peste patru decenii de luptă necurmată, fermă, neînfricată pentru cauza clasei muncitoare, a întregului popor, trec în revistă cu firească mândrie mari-

le succese dobândite de țara noastră în cei 30 de ani de viață liberă și subliniază cu o deosebită forță semnificația istorică a congreselor al IX-lea și al X-lea ale partidului, a conferințelor naționale desfășurate în această perioadă, evenimentele de prim ordin care au jalonat dezvoltarea României socialiste, remarcabila contribuție adusă de președintele republicii la continuarea întăririi a unității dintre partid și popor, la fundamentarea principiilor eticii și echității socialiste, ca norme de bază ale vieții și muncii tuturor fiilor acestui pământ. În același timp, aceste mesaje aduc un vibrant și îndreptățit omagiu rolului jucat de tovarășul Nicolae Ceaușescu în fundamentarea politicii internaționale a partidului și statului nostru, în făurirea marelui prestigiu de care România socialistă se bucură astăzi pe toate meridianele lumii.

Și ca într-un singur și mare glas, intuit de inspirația poetului, ele urează iubitelui conducător:

„Țară-maică, ocrotește-! Dă-i ani lungi de sănătate!

Ani de glorie, de putere, de lumini, de fapte mari!

El ne e stejarul falnic! Noi, pădurea-n libertate

Din adine suind spre timpul insoșiți și legendari!“

PROSPECTIUNI

În căutarea trandafirului albastru

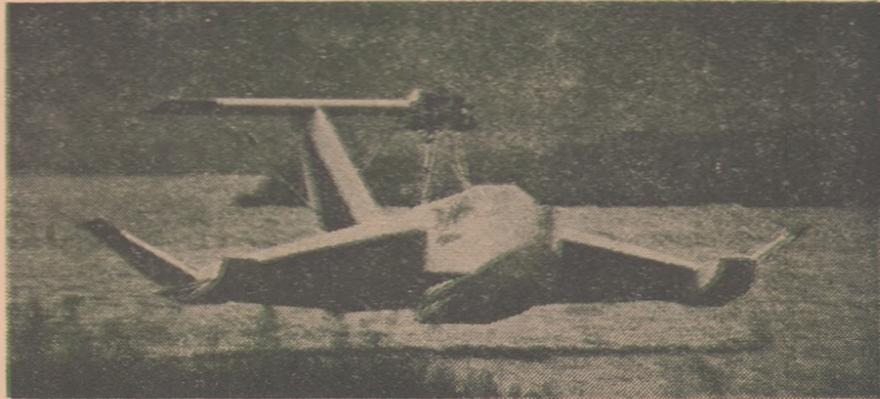
Echipe de geologi din diverse țări caută cu insistență trandafirul albastru. De unde și până unde însă această subită pasiune a geologilor pentru flori?

De mai multă vreme se știe că tradiționalele culori ale trandafirilor suferă modificări sub influența elementelor aflate în cantități mari în pământul pe care cresc. Culoarea albastră este dată de „depozitele“ de cupru. Manganul în concentrație mare dă nuanțe de roșu și roz deosebite de cele cu care ne-am obișnuit. Iar petele negre de pe petalele purpurii ale macului alpin au indicat recent unui grup de prospectori leningrazeni un foarte bogat zăcămint de cupru și molibden în Transcaucasia.

Se cunosc însă și alte situații: pe unele soluri nu crește nici o plantă, iar zăcămintul din subsol este pus în evidență tocmai de vegetația bogată din jur.

Ierburile și copacii care trădează existența în sol a unor elemente chimice sînt numite detectoare. Ele au o sensibilitate atât de puternică, încît „simt“ zăcămintele aflate chiar la o adîncime de o sută de metri.

Proprietățile plantelor detectoare sînt acum cercetate în institute de specialitate. Geologii care se ocupă de acest aspect cunosc 40 de specii de plante capabile să „descopere“ minereuri. Ei știu că mușetelul și o specie de viorea indică un sol cu un conținut bogat în zinc, o specie de pelin,

Șalupă amfibie care, la deplasarea pe apă, poate atinge o viteză de 50 de kilometri pe oră, iar după depășirea acestei viteze începe să se comporte ca un avion. Dotată cu un motor de 30 CP, în aer dezvoltă o viteză maximă de 120 kilometri pe oră.

Foto: A.P.N.

mătura, sumacul și anumiți mușchi „întovărășesc“ zăcămintele de plumb. O seamă de asociații vegetale îi ajută pe specialiști să determine structura geologică a unor întregi regiuni. Un ierbar obișnuit, de pildă, a indicat prețioase zăcămintele de plumb în Asia Centrală, de molibden în Armenia, de nichel și cobalt în Uralul Sudic și Tuva. Noua metodă de prospecțiune este foarte economică. Căci ierburile sînt, evident, mult mai ieftine decît metodele geofizice clasice.

Dar, mai mult, s-a început a se lua chiar „probe de sol“ cu ajutorul plantelor. Planta respectivă este uscată, în întregime sau în parte, pînă se obține un praf omogen. După care se procedează în laborator la analiza spectrală a prafului. Dacă se descoperă un element prețios într-o concentrație de o zecime, o sutime sau chiar o miime de procent, specialiștii știu că solul în care a crescut planta este bogat în acest metal. Metoda permite detectarea a 43 de elemente, adică aproape jumătate din cele înscrise în sistemul periodic al lui Mendeleev. Adîncimile astfel prospectate pot ajunge pînă la 30 de metri.

„Mars-7“ a trecut la circa 1300 kilometri de țintă.

Informațiile culese în cursul „aterizării“ de către modulul de coborîre care și-a îndeplinit misiunea au fost

Craterul mare și cel învecinat au diametre de 43 și, respectiv, 13 kilometri. Craterul de mari dimensiuni are fundul plat, în timp ce versantele lor sînt supuse la o intensă eroziune eoliană.

captate de „Mars-6“, ce-și continuă zborul pe o orbită heliocentrică, și retransmise pe Terra. În imediată apropiere a suprafeței lui Marte, legătura radio cu modulul de coborîre s-a întrerupt. Acesta din urmă a atins suprafața marțiană într-un punct situat la 24° latitudine sudică și 25° longitudine vestică.

Marea cantitate de informații transmise se află încă, evident, în studiu. Dar unele concluzii preliminare au putut fi comunicate imediat. Analiza radiației de pe Marte într-o vastă zonă de lungimi de undă a permis să se obțină noi date despre relieful suprafeței marțiene, temperatura, conductibilitatea termică, structura și compoziția solului, compoziția chimică a atmosferei joase și structura straturilor ei superioare. S-a descoperit

că în anumite zone de pe Marte conținutul în vapori de apă al atmosferei depășește de citeva ori cifrele obținute anterior. Grație unui magnetometru, la periferia planetei a fost înregistrat un cimp magnetic de 7-10 ori mai puternic decît cel interplanetar.

Noile date despre Marte obținute de stațiile automate „Mars-4“, „Mars-5“, „Mars-6“ și „Mars-7“, care au continuat investigațiile începute de „Mars-1“ și „Mars-2“, marchează astfel o contribuție excepțională la studiul „planetei roșii“ și la dezvoltarea planetoologiei în general.

În momentul de față „Mars-6“ și „Mars-7“ își continuă zborul pe orbita heliocentrică și studiarea caracteristicilor fizice ale spațiului cosmic, inclusiv a particulelor de vînt solar, a razelor cosmice și a radiației radio a Soarelui.

PROBLEME ȘI SOLUȚII

Nitron în loc de lînă

Este vorba de un atelier ca oricare altul, doar că e cocoțat la 344 m deasupra solului, anume în turnul de televiziune de la Ostankino. În zilele cu cer senin, mecanicii și montorii care lucrează acolo cuprind cu privirile perspectiva întregii capitale sovietice. Dar cînd vizibilitatea e redusă, au impresia că zboară cu avionul printre nori.

Echipe de montori se îngrijește printre altele și ca drapelul de stat al U.R.S.S. să fluture mereu, în perfectă stare, la capătul antenei din vârful turnului. Drapelul se ueză foarte repede în condițiile meteorologice pe care trebuie să le suporte. Drumul pînă la lanca de care e fixat este lung și anevoios; după „terminus“-ul liftului rapid, se continuă cu două lifturi de serviciu, mai mici, pînă la cota 470. După aceea montorii se cațără 55 m pe o scară verticală instalată în interiorul stîlpului antenei. Doi din ei rămîn apoi pe loc, iar doi sînt „trași“ în sus, într-un fel de nacelă care urcă și coboară pe dinafara antenei, pînă la înălțimea de 533 m. Pînă la capătul antenei are 10 m. Ea este împăturită jos în așa fel încît acolo sus să se poată desfășura ușor atunci cînd e scoasă din husa specială în care e transportată. Pînă nu demult drapelul trebuia schimbat foarte des. Dar Institutul central de cercetări pentru industria lînii a propus ca, în locul stofei de lînă pură folosite pînă atunci, să se treacă la o țesătură din fire de nitron, un material plastic. Aceasta din urmă este mai rezistentă și suportă mai bine acțiunea decolorantă a luminii solare. În plus, drapelul nu mai este acum cusut din mai multe fișii, ci țesut într-o singură bucată la fabrica „Piotr Alekseev“ din Moscova.

COSMOS

Marte, într-o nouă ipostază

După cum se știe, la începutul lunii martie, stațiile interplanetare „Mars-6“ și „Mars-7“ au ajuns în imediată apropiere a „planetei roșii“. Modulul de coborîre al stației automate „Mars-6“ a descins lin pe solul vecinei noastre și în felul acesta au putut parveni pe Terra date absolut inedite despre Marte. Din cauza unei defecțiuni ivite la unul din sistemele de la bordul său, modulul de coborîre al lui

Actualitatea
Actualitatea actuală
Actualitatea actualitatea
Actualitatea actualitatea actuală
Actualitatea actualitatea actuală
Actualitatea actualitatea actuală
Actualitatea actualitatea actuală
Actualitatea actualitatea actuală
Actualitatea actualitatea actuală

UN PROCES DE ACUM TREI MII DE ANI

Și ce s-a mai întâmplat de atunci încoace

Se scria anul 1935. Era o dimineață cețoasă de februarie și pentru egiptologul Capard începea o zi obișnuită de lucru într-una din încăperile Muzeului regal de istoria artelor din Bruxelles. Urma să cerceteze o parte din colecția egipteană a regelui Leopold al II-lea, adusă din Egipt în deceniul șapte al secolului trecut de către ducele de Brabant și care, după părerea lui Capard, nu avea o valoare deosebită.

Era tocmai pe cale să sfârșească cercetarea, când privirea i s-a oprit asupra unei statuete de lemn cu o inscripție gravată din care reieșea că aparținuse scribului regal Halo — fost supraveghetor de lucrări publice. Capard mai examinase astfel de statuete și știa că cele mai multe din ele erau goale pe dinăuntru, iar spațiul astfel creat putea adăposti papirusuri. Așa stăteau lucrurile și acum, împrejurare ce nu-l uimi deci pe Capard care privi distrat ceasul și, când văzu ce oră era, dădu deoparte statueta și plecă la masă. Dacă ar fi știut că se afla în posesia celeilalte jumătăți a faimosului papirus al lordului Amherst, adus în Europa din Egipt în deceniul IV al secolului XIX L. Specialiștii credeau însă că această jumătate — adică partea de sus — era definitiv pierdută.

După toate probabilitățile, hoții rupeseră papirusul în două și-l vinduseră cu bucata pentru a-și dubla ciștigul. Bucata de papirus cumpărată de lordul Amherst se afla în păstrare la British Museum. Dar de circa o sută de ani sensul evenimentelor la care se referea nu putea fi cunoscut de specialiștii din cauză că se pierduse cealaltă jumătate.

După un secol, o descoperire senzațională

Intors de la masă, Capard a scos fără grabă din statueta papirusul făcut și, cu un cuțitaș foarte subțire, a început să-l desfacă. E ușor de înțeles însă emoția care l-a cuprins când, în partea de sus a papirusului, a citit această dată, notată cu hieroglifiche: anul 16 al domniei lui Ramses IX (anul 1126 î.e.n.). Bun cunoscător al Egiptului antic, Capard știa că la fel era datat și papirusul adus în Anglia de lordul Amherst și păstrat, din 1857, la British Museum.

Tulburat, și-a trimis imediat un colaborator la biblioteca muzeului să-i aducă facsimilul papirusului lui Amherst. În felul acesta, după o sută de ani, hazardul a unit cele două jumătăți ale extrem de interesantului text — primul proces-verbal cunoscut al unei ședințe de tribunal ce consemna detaliile unui caz de jefuire a unor morminte în timpul faraonului Ramses IX (care a domnit în urmă cu 30 de secole).

Eroi dramei au fost Peser, conducătorul zonei estice a orașului Teba (capitală a Egiptului antic în timpul Regatului mijlociu și al Regatului nou — din 2000 până în 1300 î.e.n. — și centru religios până în 668 î.e.n.) și un funcționar pe nume Pevero, care răspundea de paza mormintelor de faraoni aflate pe malul apusean al Nilului, în Valea Regilor.

Cu prilejul unei inspecții, Peser descoperise că mai multe morminte din Valea Regilor fuseseră jefuite și a adus

acel lucru la cunoștința superiorilor. Nu se poate ști dacă a făcut-o din corectitudine sau din ură față de Pevero. Oricum, viața lui Pevero era acum în pericol. Cercetările care au urmat au arătat că hoții aveau în Valea Regilor o organizație bine articulată care dădea, se pare, o bună parte din ciștigul ei chiar guvernatorului Marii Tebe, pe nume Hamuas. Comisia de anchetă înființată de Hamuas nu numai că n-a confirmat acuzațiile cuprinse în reclamația lui Peser, dar a pus sub semnul îndoielii cinstea acestuia. Totuși, jaful

acolo a cotit spre casa unui muncitor pe nume Amenomon și, oprindu-se în fața ei, a rostit:

— Puteți să-mi tăiați nasul sau o ureche ori chiar să mă ucideți, dar vă jur că nu cunosc alt loc în afară de mormintul deschis și de casa aceasta.

Membrii comisiei s-au privit semnificativ, iar Pevero a schițat un zîmbet de rău augur. Arămarul, care tremura de spaimă, n-avea însă de unde să știe că nimeni nu intenționa să-l supună la torturi, întrucât declarase exact ce doorea comisia.

Fără un cuvînt, Pevero s-a repezit spre chei și, după numai o jumătate de oră, a ajuns cu însoțitorii lui la Teba. Acolo a pornit imediat în căutarea lui Peser.

Acesta se afla tocmai în templul zeului Ptah. Când a ieșit din lăcașul sfînt, Peser a zărit o mulțime agitată și, în mijlocul ei, l-a văzut pe Pevero. După felul cum gesticula acesta, Peser și-a dat seama că se întâmplase ceva rău pentru el. Pevero și-a zărit și el dușmanul și, adresându-se celor din jur, le-a spus:

— Să vă arăt pe cel mai mare clevețitor care a existat vreodată pe pămînt.

Aceste cuvinte de ocară i-au adus lui Peser tot singele în obraz. Incit, strîngînd minios pumnii, s-a repezit la Pevero.

— Ești un mincinos, i-a strigat însă în față Pevero, spumegînd de furie. Cum ar putea fi furate lucruri din mormintul unui om care e încă viu? L-ai mințit chiar pe conducătorul orașului.

Peser abia se stăpînea să nu-și ia la palme adversarul.

Nu ție trebuie să-ți dau socoteală, i-a replicat el cu ură. Fie ca fiul marelui Amon Ra să hotărască singur care dintre noi are dreptate. Fie ca trupul celui care profanează mormintele regiilor să fie aruncat în fluviu.

Mulțimea s-a infiorat. Pevero a pălit, a întors spatele și, urmat de însoțitorii lui, s-a depărtat. Lucrurile luaseră o întorsătură primejdioasă pentru el, dar știa că dacă dușmanul lui s-ar fi plîns faraonului și-ar fi săpat singur groapa.

Lucrurile au fost mușamalizate

În seara aceleiași zile, Pevero a fost primit în audiență de Hamuas și, prefăcîndu-se profund jignit, l-a informat că Peser intenționa să se plîngă însuși faraonului în legătură cu jefuirea de morminte. S-a jurat că el era nevinovat și a cerut protecția lui Hamuas. Era convins că procedează bine, întrucît era și în interesul lui Hamuas să se mușamalizeze lucrurile.

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re,
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj r

Tribunalul suprem a dezbătut cazul după două zile, dar a luat în considerare numai fapte legate de depozițiile arămarului Peihar. Hamuas l-a numit judecător chiar pe Peser care, în felul acesta, a trebuit să se demaște singur ca sperjur.

Acesta este, pe scurt, cuprinsul primei părți a papirusului. Cealaltă jumătate conține date despre procesul intentat jefuitorilor mormintului lui Schemr, fiul regelui Sebekemsaf. De mare interes este mai ales mărturia pietrarului Amenpufer, care a lucrat la templul lui Amon Ra și timp de câțiva ani a jefuit morminte împreună cu un număr de opt complici de-ai lui.

— Spune cum ai ajuns să jefuiești morminte! i-a poruncit căpetenia orașului.

— Spun, a răspuns acuzatul. Jefuim morminte de mult timp. De data asta ne-am oprit la mormintul lui Schemr Shedtaui, fiul lui Ra Sebekemsaf, pentru că se deosebea complet de mormintele de înalți demnitari pe care le jefuisem înainte. Cu niște instrumente de aramă am săpat o intrare în stîncă și am pătruns în mormint. Am văzut un zeu care ședea întins pe spate. Am desfăcut sicriul și am găsit prețioasa mumie a regelui. Avea o sabie lată, iar la gît purta multe amulete și podoabe de aur. Capul îi era împodobit cu o coroană tot de aur. Sicriul era și el bătut în nestemate care-ți luau ochii. Am adunat tot aurul, după care am ars mumiiile regelui și soției sale. Am împărțit între noi aurul, argintul și bronzul și apoi ne-am întors la Teba. După câteva zile am fost prinși și acuzați de furt. Atunci am luat 20 de debeni de aur, cît reprezenta partea mea, și am dat-o scribului Haemol. În schimb prețiosului dar el m-a eliberat, încît am putut să mă înapoiez la tovarășii mei care m-au despăgubit. După aceea am continuat să jefuim morminte de nobili. Dar n-o făceam singuri căci, în afară de noi, se îndeletnicesc cu asta și mulți alții.

O „meserie“ foarte veche

„Meseria“ de jefuitor de morminte este astfel foarte veche. Cunoscind importanța pe care o dădeau vechii egipteni conservării morților, întrucît credeau în posibilitatea unei vieți dincolo de mormint, se poate spune că la început hoții de morminte erau recrutați numai dintre sclavi, pentru care concepțiile egiptenilor despre o viață de apoi nu aveau nici o importanță. Doriața de îmbogățire îi mina la acțiuni primejdioase, foarte riscante.

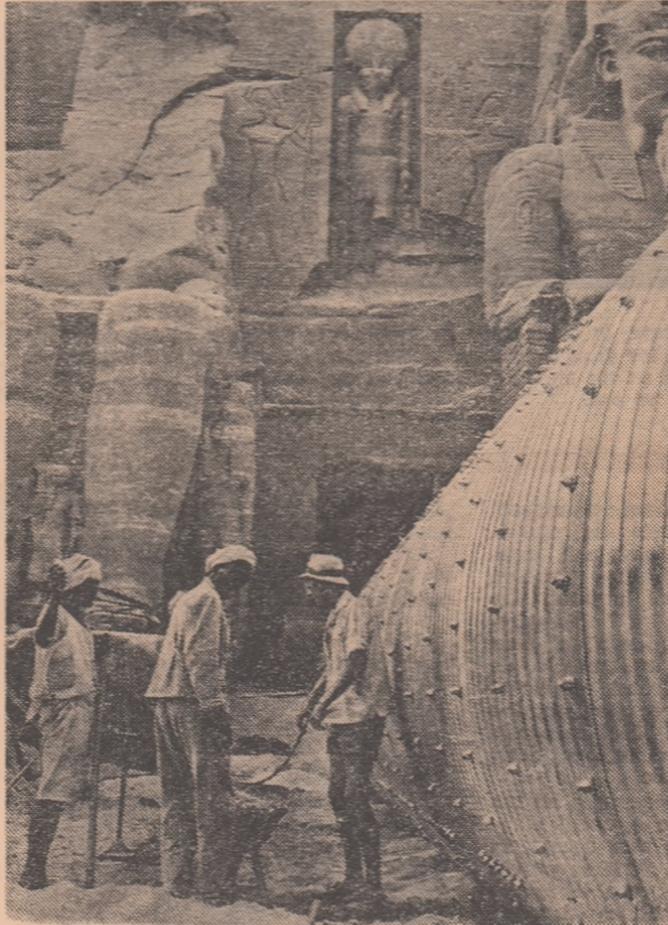
Pentru a pune capăt furturilor, faraonii și aristocrația trebuiau să țină permanent o pază puternică pe malul vestic al Nilului, unde erau de obicei necropole. În felul acesta paza morților a devenit una din principalele atribuții ale primei poliții din istoria omenirii.

Jefuirea de morminte s-a extins îndeosebi în timpul dinastiei XX, care a numărat zece faraoni cu numele de Ramses. Mai tirziu, în timpul dinastiei XXI hoții deveniseră atât de îndrăzneți încît pătrundeau frecvent și în Valea Regilor. De multe ori paznicii cădeau la învoială cu jefuitorii și le arătau drumul cel mai scurt spre țintă.

Uneori hoții erau prinși chiar la locul crimei sau erau împiedicați să-și ducă la bun sfârșit fărâdelegea; în acest caz preoții necropolei trebuiau să înmorminteze din nou mumiiile, zidind cu grijă intrarea în mormint, dar de cele mai multe ori acest lucru nu ajuta, întrucît mai devreme sau mai tirziu hoții se iveau iar acolo.

Igor Timofeev

(Va urma)

Fragment dintr-un templu construit în timpul lui Ramses al II-lea

ACTORI FĂRĂ MACHIAJ

Vă place Svetlana?

Vă place Svetlana Svetlicinaia? I-am întrebat pe Vladimir Ivaşov. El, zîmbind pe sub mustaţă:

— Foarte mult. Şi cred că este şi o actriţă bună.

Ştie omul ce spune. Căci de un deceniu şi mai bine îi este partener, în film şi în viaţă.

Stînd alături în aceeaşi bancă la Institutul de cinematografie, erau de acord fără rezerve în admiraţia şi stima pentru marele lor dascăl Mihail Romm, dar nu erau de acord întotdeauna în rezolvarea anumitor scene pe care le aveau de interpretat ca teme de studiu. Ceea ce li se mai întimplă şi azi cînd joacă împreună.

După absolvirea Institutului, în 1963,

reia îi plac Beethoven şi Bach, care cîntă cu plăcere cîntece populare ru-seşti este şi amatoare de sport şi ştie să nu se dea bătută. Nu lipseşte niciodată de la meciurile importante de box şi hochei.

M. Tiko

INTERVIU

Minunile cele de toate serile

Igor Kio, 29 de ani, laureat al Premiului internaţional Oscar pentru iluzionişti. Celebru acum nu numai datorită numelui moştenit de la tatăl său, faimosul iluzionist Emil Kio, ci şi propriilor sale fapte „de arenă”. Seară de seară, de faţă cu mii de martori, Igor Kio, foarte încîntat, o taie în două pe propria-i soţie. Nu la figurat, ci la propriu, cu un ferăstrău de două persoane — că are şi un om de ajutor. Seară de seară, într-un fel de gheretă cu pereţii de hirtie îmbibaţi cu grăsime, dă foc uneia dintre fermecătoarele sale asistente, ca să o învie peste câteva clipe. Într-o clipită îi lipseşte pe clovni de corp, transformindu-i în nişte făpturi ciudate alcătuite numai din cap. Dar gata, n-are nici un rost să re povestesc întreg programul, e timpul să-i pun interlocutorului meu întrebarea banală, însă inevitabilă:

— Cum faceţi toate aceste minuni?

— Foarte simplu. Şi este răspunsul cel mai cinstit şi mai exhaustiv — zîmbeşte Kio. Arta iluzioniştilor se bazează pe un paradox: deşi toţi spectatorii ştiu că nu există minuni, venind la circ nu vor să creadă că trucurile noastre sînt realizate fără minuni. Cu toate că ele se întemeiază de obicei pe o soluţie extrem de simplă, care cu cât e mai simplă, cu atât îi vine mai greu spectatorului să înţeleagă cum a fost „dus”.

— Folosiţi mecanisme speciale?

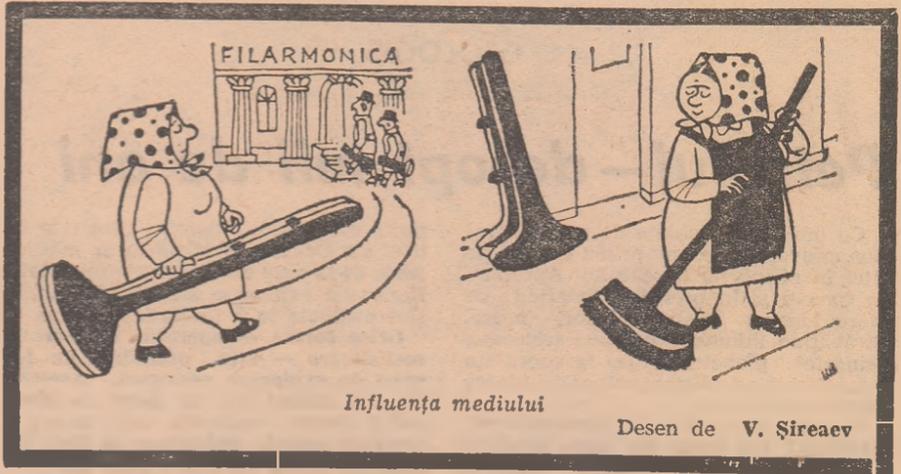
— Vedeţi, şi în dumneavoastră vorbeşte omul secolului douăzeci: dacă tot ce fac eu „nu se poate, fiindcă aşa ceva nu se poate” — cum mi se spune uneori — înseamnă neapărat că apelez la cele mai noi realizări ale ştiinţei şi tehnicii. Odată, la Casa oamenilor de ştiinţă, după un spectacol, au venit la mine cîţiva doctoranzi şi mi-au arătat o formulă care, spuneau ei, sintetiza nu ştiu ce truc de-al meu. Poate că reuşiseră într-adevăr să-l exprime într-o formulă, — nu ştiu, n-am controlat şi nici nu neg, nu sînt tare în formule, — numai că trucul meu n-avea nici înclinici în mîncă cu vreo formulă. Era iuteală de mină, atîta tot...

— Dar cum sînt păstrate secretele profesionale în mediul dumneavoastră?

— Pentru noi ele nu mai sînt chiar secrete. Apoi, să nu uităm că trucul în sine nu înseamnă mare lucru. Dacă nu este însoţit de artă, de comunicarea firească cu publicul, cel mai complicat truc nu ajunge la inima spectatorilor. Or, în ultimă instanţă arta iluzionismului este un joc elegant cu publicul. De aceea nu cred că, dezvoltîndu-mi uneori secretele, încalc regulile acestui joc. Cu toate că nu pretutindeni se gîndeşte la fel. Odată, în cursul unui turneu la Los Angeles, am executat numărul „tăierea cu ferăstrăul”, cum îi spunem noi pe scurt, şi apoi l-am explicat. Ei bine, în ciuda succesului înregistrat, m-am pomenit cu un protest oficial din partea „Frăţiei iluzioniştilor”. Eu credeam că fac schimb de experienţă şi cînd colo săvîrşisem un sacrilegiu! Cu toate acestea, mai tîrziu, cînd am spus unui iluzionist că îmi place aparatul construit de el, mi-a răspuns că e foarte încîntat, că se simte onorat de atenţia mea şi că este gata să-mi arate aparatul contra sumei de o mie de dolari. Am preferat să rămîn ignorant.

— Ne mai puteţi povesti şi alte întîmplări? Din viaţă, legate de fama dumneavoastră de mag atotputernic?

— O. aş putea umple cărţi întregi! Unii spectatori cred, de pildă, că sînt hipnotizator. Într-o zi a venit la mine în culise un bărbat cam buhăit şi mi-a spus: „Vă rog, vă implor, ajutaţi-mă, salvaţi-mă! Uitaţi-vă în ochii mei şi

Influenţa mediului

Desen de V. Şireav

CINEMA

O victorie pe jumătate

Că este al 41-lea, ultimul sau al şaptelea, istoriile cu cartuş sînt totdeauna atrăgătoare. Bineînţeles, nu le vîrim pe toate în aceeaşi oală, deşi le-am amintit împreună şi lăsăm la locul ei singular tragica poveste de dragoste din „Al 41-lea”, una dintre cele mai frumoase care s-au spus pe ecran. În schimb celelalte două filme, „Ultimul cartuş” şi „Al şaptelea cartuş”, fac parte din aceeaşi familie în care, ca în orice familie, progeniturile sînt de tot soiul. Despre „Ultimul cartuş” ştie toată lumea că este un exemplar reuşit. Dar nici „Al şaptelea” nu-i de lepădat.

Regizorul uzbek A. Hamraev („Al şaptelea cartuş” este o producţie a studioului „Uzbekfilm”) a „animat” un scenariu scris de F. Gorenstein şi Andrei Mihalkov-Koncealovski, trecuţi pe generic chiar în această ordine. Să fie o ordine alfabetică, să-şi fi rezervat dinadins al doilea autor, binecunoscut scenarist şi regizor, locul ultim, fiind vorba de un debut într-un gen nou pentru el? Dealtfel cineastul anunţase mai demult această schimbare de direcţie într-un articol în care scria că de acum încolo va face un cinematograf care să umple sălile, un cinematograf pentru marele public pe care îşi reproşa că l-a neglijat, neglijînd latura de spectacol a filmului. Înregistrăm această cotitură şi atingerea scopului propus: „Al şaptelea cartuş” face săli pline, dar ne exprimăm speranţa că vom mai vedea totuşi din cînd în cînd şi un „Unchiul Vanea” sau „Primul învăţător”. Care, fiindcă veni vorba, scris şi realizat de Mihalkov-Koncealovski acum cîţiva ani buni, se inspire din aceeaşi zonă geografică şi acelaşi moment istoric ca şi „Al şaptelea cartuş”: Asia feudală trezită din rîndurile seculare de revoluţia socialistă. În „Primul învăţător”, film memorabil, autorul refuza obstinat spectaculosul, care în schimb dincoace este exploatat din plin.

Aşa cum l-a realizat echipa regizorului A. Hamraev, „Al şaptelea cartuş” este un film de aventuri, dintr-o categorie specială pe care am putea-o numi eastern, cu legi proprii, un fel de replică răsăriteană a westernului.

Chiar din prima scenă, cînd comisarul comunist pregăteşte cartuşul cu pricina pentru capul reacţiunii locale, duşman înveterat al puterii sovietice, filmul se anunţă a fi în fond urmărirea şi înfruntarea, cu suspense şi celelalte condimente, între aceşti doi adversari puternici. Şi nu se dezminţe. Comisarul este un fel de „magnific” care face dreptate în numele idealurilor socialiste. (Actorul S. Ciokmorov aminteşte de „magnificul” Brinner şi prin nonşalanţa cu care îşi expune chelia — e adevărat doar frontală, nu absolută ca la celălalt — fără teama de a-şi diminua din forţa de atracţie.)

Între comisar şi nefastul Hairulla, căruia actorul Hamza Umarov îi dă o înfăişare insolită, foarte civilizată, de gînditor oriental, în ciuda ochiului pirateresc lipsă, se ridică nu numai bariere ideologice şi sociale, între ei stă şi silueta graţioasă de mică sălbăticuie a frumoasei Aigul, aţînd şi rivalitatea lor bărbătească. De aceea victoria comisarului este o victorie pe jumătate. Al şaptelea cartuş îşi nimeşte ţinta, însă prea tîrziu, după ce Hairulla o împuşcă pe fată conform raţionamentului criminal: nici a mea, dar nici a lui.

Julia Scutaru

Nimeni nu vrea să creadă că trucurile sale sînt atît de simple

m-ar fi cooptat urgent biroul federaţiei noastre de fotbal? Vorbind serios, vreau însă să vă spun că datorez circului mulţi prieteni, oameni de diferite vîrste şi profesii.

Al. Avdeenko

REFLECTOR

■ Sportivul cehoslovac Oldřich Danek, multiplu campion mondial şi olimpic, este eroul documentarului „Discobolul” pe care îl realizează Vlastimil Dosedvel.

■ Mari Töröcsik este protagonistul filmului „In fine” la care lucrează regizorul Gyula Maar. Partenerii ei sînt Laszlo Szacsavay şi actorul slovac Josef Kroner.

■ La Paris se afirmă că marele Jean Gabin ar fi anunţat că 83 de roluri sînt suficiente pentru o viaţă de actor şi că se va retrage departe de lumea dezlanţuită a cinematografului. Ultimul său rol ar fi acela din filmul lui André Cayatte: „Tigroaica şi elefantul”, în care o are ca parteneră pe Sophia Loren. Să sperăm că ştie-nu-i decît o alarmă falsă.

— Incerc să fiu cît mai naturală!

pe lingă angajamentul la Teatrul actorului de film din Moscova, Svetlana Svetlicinaia a jucat într-o duzină de filme, dar nu toate s-au bucurat de aprecierea soţului şi colegului ei. Dealtfel ea însăşi nu este mulţumită chiar de tot ce a făcut. Are un simţ aut critic extrem de dezvoltat. Îşi judecă propria-i creaţie mai aspru decît o fac alţii. Crezul ei artistic este:

— Înainte de orice, mă străduiesc să evit cea mai mică exagerare, ce m-ar îndepărta de verosimil, teatralismul, mă străduiesc să fiu cît mai naturală. Idealul meu este Simone Signoret.

Svetlana Svetlicinaia a avut un debut mult discutat. În filmul „Ei cucesc cerul” a interpretat un rol de tragedie. Însă frumuseţea şi farmecul ei au îndepărtat-o o vreme de acest gen de roluri, regizorii preferînd-o pentru datele ei fizice. În filmul „Am 20 de ani” a fost un manechin atrăgător ca toate manechinele, în „Cistie Prudi” a trebuit să intre în pielea unei frumuseţi inaccesibile unui tinerel abia ieşit de pe băncile şcolii; în ultimele două serii ale filmului pentru copii „Răzbu-nătorii”, „Noile aventuri ale răzbu-nătorilor” şi „Coroana imperiului” a fost, pe rînd, o cochetă şi o vampiră fatală. În schimb, în „Bucătăreasa” a pus în lumină un talent comic nebănuit, pentru ca serialul de televiziune „Şapte-sprezece clipe dintr-o primăvară” să-i permită să se întoarcă la tragedie.

Svetlanei Svetlicinaia îi place vîna dramatică.

— Încerc o enormă bucurie cînd o descopăr, oricît de adînc s-ar ascunde. Forez în rol pînă dau de urma ei şi o aduc la suprafaţă, îmbrăcînd-o în haine artistice. Trebuie să o credem! În plus, gingaşa, feminina Svetlana, că-

arta
ca arta arta
arta arta arta
arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta

DISCUȚII

Mașini gigantice pentru particulele cele mai mici

Anul trecut au fost puși în evidență faimoșii „curenți neutri”, tip de interacțiune între particule a cărui descoperire a marcat un nou pas către unificarea teoriilor fizice, similar ca importanță cu unirea electricității și a magnetismului realizată de Maxwell în secolul trecut.

În efortul său continuu către cunoaștere, omul are la îndemână, cum remarcă un comentator științific, două instrumente deopotrivă de puternice și de rudimentare: teoria și experiența. Cu

lemnul și așa mai departe”. În fizica modernă, teoria corespunzătoare poartă numele de „bootstrap” sau „curea de cizmă”. Deși la fel de bine i s-ar putea spune și „șarpele care-și mușcă coada”.

Care din cele două orientări e mai aproape de adevăr, nu se știe încă. Cert este însă că fizicienii se apropie acum de un tărîm în care infinitul mic atinge infinitul mare al Universului, un tărîm care are poate cinci dimensiuni sau mai multe, în care spațiul timp se curbează în mod ciudat asupra lui în-

Gemeni în camera cu bule. Urma unei particule și a contrariului ei, cu care seamănă însă ca două picături de apă...

alte cuvinte, pe de o parte spiritele cele mai cutezătoare, pe de altă parte, cele mai gigantice mașini construite vreodată. De o parte creionul și hirtia, de cealaltă forța marilor energii. Într-adevăr, pentru a descoperi misterul particulelor subatomice, compoziția lor, nu există decît o metodă: aceea de a le fărîma, izbindu-le cu puteri din ce în ce mai mari. Energiile de care e nevoie pentru asta sînt enorme și sînt exprimate în miliarde de electronvolți — gigaelectronvolți, prescurtat GeV — electronvoltul fiind energia dobîndită de un electron într-un cîmp magnetic de un volt. Accelerați cu energii de zeci de miliarde de volți, protonii se ciocnesc unii de alții și explozează în jerbe de particule elementare, observate cu ajutorul unor detectoare extrem de perfecționate: contoare de scintilații, camere cu bule etc.

Pe măsură ce se ajunge la particule tot mai mici, e nevoie de energii din ce în ce mai mari. De aceea, în momentul de față se anunță, de pildă, construirea sincrotronului de protoni, o mașină gigantică cu un diametru de 2,2 kilometri, o circumferință de 7 kilometri și o forță de cel puțin 400 GeV. Mașina este prevăzută să intre în funcțiune în 1976. Va permite ea, oare, să se pună ordine în fantasticul talmeș-balmeș de particule elementare — mai bine de două sute — cunoscute pînă acum? Va putea ea determina particulele, combinațiile și stările excitare ale celorlalte particule?

Pentru moment, știința se află în fața a două orientări de bază, a două școli de gîndire, dintre care una suie în timp pînă la Democrit din Abdera, iar cealaltă pînă la Tung Ciun-șu, filozof chinez din secolul V î.e.n. Democrit a avut, se știe, ideea „atomilor”, cea mai mică parte în care poate fi divizat un corp. Fizica modernă a atribuit, poate puțin cam precipitat, denumirea de „atomi” unor obiecte despre care acum se știe că nu sînt unitatea ultimă a materiei. Dar există, oare, și atomi adevărați? Fizicianul american Murrey Gell Mann crede că da. După opinia lui, orice materie s-ar reduce la trei particule fundamentale: „quarcurile”. Aceste „quarcuri” n-au fost niciodată observate, dar teoria prevede că ele ar avea mase (echivalentul energiei) enorme.

Cealaltă orientare socotește că nici o particulă n-ar fi fundamentală, fiecare din ele fiind o combinație a celorlalte. Tung Ciun-șu scrisese: „Cerul are cinci agenți: lemnul, focul, pămîntul, metalul și apa. Lemnul provoacă focul, focul dă naștere pămîntului, pămîntul produce metalul, metalul zămislește

suși și unde infiniturile se întîlnesc.

Va putea, oare, omul explora acest tărîm altfel decît în inchipuirea lui? — se întreba același comentator. Fizicienii speră să găsească răspunsuri mai concrete!

METEOROLOGIE

Cel mai vechi fenomen din lume

În funcție de anotimp, la suprafața globului terestru se declanșează, concomitent, între 2500—5000 de furtuni, îndeosebi de-a lungul coastelor Pacificului și Golfului Mexic, în zona Floridei, Africii centrale, Chinei, Indoneziei, pînă în Noua Guinee. În fiecare secundă suprafața globului receptează circa treizeci de fulgere. Dar forța flăcărilor cerești nu este prea mare. Ea este de ordinul a 700 megawați, cu alte cuvinte egală cu aceea a unei mari centrale nucleare sau a două-trei mari baraje hidroelectrice. Încît visul unor a de a capta și utiliza electricitatea norilor rămîne o pură fantezie. Într-adevăr, intensitatea curentului electric terestru este foarte slabă. Firul unui fier de călcat este străbătut de un curent cu o densitate de cîteva sute de amperi pe centimetrul pătrat, în timp ce un cm² de sol lasă să se scurgă în aer un curent a cărui densitate nu este decît de 300 milioane de amper, ceea ce ar echivala cu 2000 de amperi pentru întregul glob terestru!

De unde vine însă fulgerul?

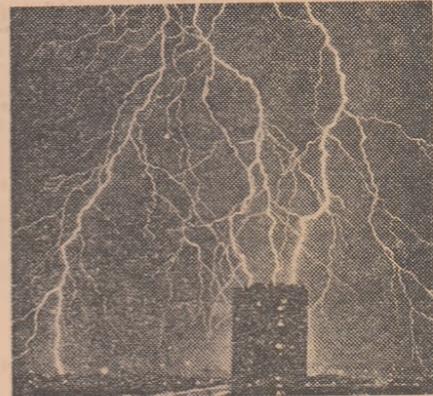
Pămîntul este un condensator a cărui suprafață este electricizată negativ (potențial zero), solul fiind un perfect conductor. În schimb aerul este un rău conductor pînă la altitudinea de 50 km. Dincolo de această limită însă, pînă la 1000 km, atmosfera foarte rarefiată este ionizată (electricizată) și deci foarte bună conducătoare. Totul se petrece ca și cum globul și atmosfera lui ar alcătui un condensator al cărui dielectric pelicular izolant ar fi atmosfera și stratosfera pînă la 50 km. Iată, așadar, o diferență de potențial. La nivelul mărilor și solului ea este de 130 V pe metru. Cu alte cuvinte, de la cap la picioare omul se mișcă într-un cîmp de aproximativ 200 V dar, menținînd contactul cu solul și fiind bun conductor, el poartă sarcinile ne-

gative ale acestuia situîndu-se astfel la potențialul zero. Sarcinile din sol au tendința să se scurgă de la picioare spre cap. Încît în cîmp deschis, pe timp de furtună, cînd potențialul trece la valori mult mai ridicate, efectul poate fi dramatic, atrăgînd fulgerul.

Acum se fac însă experiențe nu pentru a combate — ca pe vremea lui Franklin — ci pentru a provoca fulgerul. Baloane ionizante se înalță și croiesc treceri artificiale coloanelor de aer electricizat prin care urmează să treacă descărcarea electrică. Experiențele urmăresc cunoașterea fizicii exacte a acestui fenomen complex.

Existența cîmpului electric terestru a fost descoperită în 1900. Dar abia în 1927 s-a înțeles că aerul este ușor electricizat și face să se piardă constant sarcinile negative din sol. Pentru studierea acestui efect datorat radiației cosmice, la începutul anilor '30 Piccard a efectuat o serie de ascensiuni în aerostat. El a stabilit că particulele atomice cosmice bombardează Terra ca o ploaie continuă și distrug nucleeele aerului rarefiat aflat la altitudinea de 60 km. Mezonii mîi (particule elementare instabile) rezultați din aceste dezintegrări traversează întreaga atmosferă și ajung pînă la sol, electricizînd ușor aerul foarte puțin conductor. În consecință, se produce o pierdere continuă a sarcinilor electrice ale Terrei. Cu alte cuvinte, pentru a folosi limbajul fizicii, condensatorul terestru se descarcă prin transportul de ioni pozitivi, mai grei, care cad pe sol și prin scurgerea ionilor negativi, mai ușori, care pornesc în sus. Dar de cît timp este nevoie pentru această descărcare care anulează cei 400 000 V aflați între sol și 50 km altitudine? O oră, nu mai mult, afirmă fizicienii! Atunci cum se face că Terra este mereu electricizată? Pur și simplu, pentru că furtunile o reîncarcă. Într-adevăr, se știe, norii cumulonimbus sînt, prin excelență, nori de furtună. Partea superioară a acestui tip de nor, aflată într-o violentă turbulență, este încărcată cu electricitate pozitivă, în timp ce baza este încărcată negativ. Între această bază și sol își nesc fulgerele, care electricizează Pămîntul.

Contrar a ceea ce se credea pînă acum, fulgerul nu „cade” ci urcă, deoarece joncțiunea cu norul este realizată de sarcinile pozitive ale solului. La început, norul emite „săgeți” de electroni foarte rapizi (1000 km/s) care, pe parcursul lor, electricizează aerul. Acești electroni nu străbat mai mult de 40 m, ceea ce înseamnă că formarea săgeții a necesitat 40 microsecunde. După care se produce un timp mort de 100 microsecunde, urmat de o nouă săgeată care se afundă în canalul deschis de cea dintîi, străbătînd încă 40 m în prelungirea primei săgeți. În felul acesta, de-a lungul a trei kilometri de pildă care separă baza norului de sol, ia naștere o succesiune de aproximativ patruzeci de

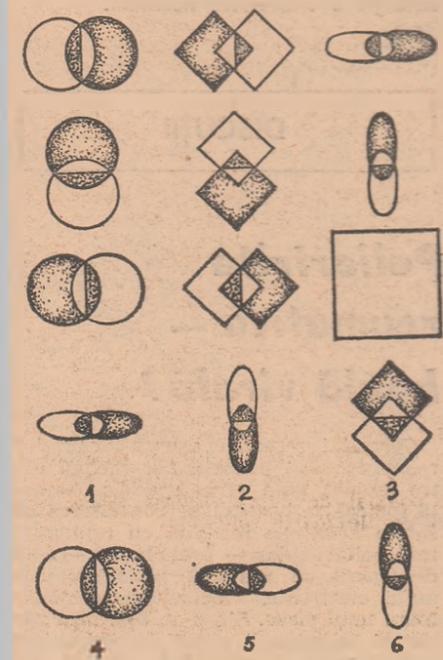
Știm să ne apărăm, dar nu putem încă utiliza fulgerul

săgeți. Totul se petrece într-un timp ce nu poate fi apreciat de ochi (patru mimi de secundă), dar aparatul fotografic captează perfect slaba lumină emisă de aceste săgeți succesive. Acum canalul a devenit un tub de aer electricizat prin care se precipită sarcinile pozitive ale solului. Prin acest „fir conducător” se strecoară 100 000 de amperi de sarcini pozitive anulînd echivalentul negativ al norului. Fenomenul nu se produce însă instantaneu. Descărcarea în sus se efectuează cu fantastica viteză de 50 000—100 000 km/s și e urmată de o săgeată de electroni, de data aceasta unică, care coboară în lungul coloanei. O a doua descărcare se produce din nou în sus, urmată de o săgeată, apoi o a treia descărcare. În felul acesta, într-un interval de 30 milisecunde se succed patru sau cinci descărcări. Dar unele fulgere au mai multe zeci de astfel de descărcări succesive, ceea ce le conferă aparența sacadată atunci cînd observatorul le vede în momentul în care întoarce repede capul. Fenomenul fulger în sine durează în total numai o jumătate de secundă, iar imaginea retiniană nu reține decît o vîzîtune globală.

tehnica
tehnica
tehnica tehnica
tehnica tehnica
tehnica tehnica
tehnica tehnica
tehnica tehnica
tehnica tehnica

8. Care din cele șase figuri numerotate se potrivește în pătrat?

Răspunsuri

1) Sunet. Cuvîntul din mijloc are același sens cu celelalte două. Zgomotul este un sunet, iar sunetul este o vibrație.

2) 22. Pentru a obține numărul de jos din fiecare pereche, se dublează numărul de sus și se scad 1, 2, 3 și 4 din prima, a doua, a treia și a patra pereche.

3) AȚĂ.

4) 13. Pentru a obține numărul din mijloc, se adună primul și al treilea număr din fiecare rînd. Așadar: $9 + 4 = 13$.

5) 39. Începînd de la 3, fiecare număr este dublul precedentului, minus 1, minus 2, minus 3 etc.

Deci: $22 \times 2 = 44$, iar $44 - 5 = 39$.

6) HAR.

7) Masă. Dă un cuvînt compus atît cu cuvîntul care-l precede cît și cu cel care-l urmează: după-masă și masă plastică.

8) 5, pentru că figurile din ultimul rînd sînt la fel cu cele din primul, dar părțile întunecate sînt așezate invers.

Zîmbiți, vă rog !...

Desen de : V. Bossart

Poșta medicului

MAMA ABUTU — București : 1) Sperăm că ați citit răspunsul nostru la prima întrebare formulată de dv. 2) *Neisseria catarrhalis* face parte din clasa cociilor gram-negativi, bacterii cu localizare în căile respiratorii superioare, care se dezvoltă la o temperatură de 22°. Se bănuiește că ar putea fi agentul patogen al inflamației căilor respiratorii superioare și chiar al unor meningite — deși pentru moment este considerat ca un microb nepatogen.

DUMITRU ARMEANU — Birlad ; GHEORGHE ȚICALOIU — București : Emetina (*Emetinum hydrochloricum*) este o substanță chimico-farmaceutică utilizată în mod obișnuit, singură sau asociată, ca vomitiv, expectorant și vermifug; ea figurează și în farmacopeea românească. În ce privește acțiunea ei anticancerasă, informația a fost publicată de presa medicală străină; pentru moment nu posedăm alte date.

AUREL ENEA — Iași : Din păcate, afecțiunea dv., de lungă durată și numai parțial recuperabilă, nu se poate trata prin corespondență. Medicația prescrisă este foarte bună și nu am avea de adăugat, poate, decât asocierea ei cu masaj, gimnastică și fizioterapie, firește cu avizul medicilor curanți, în care trebuie să aveți toată încrederea.

Ing. C. N. — București : Medicația prescrisă în angina pectorală este foarte bună și nu am avea de sugerat decât o terapie mai îndelungată cu anticoagulante, indicată bolnavilor cu infarct miocardic în antecedente, eventual un tratament cu iod radioactiv (¹³¹I) și cu substanțe antitiroidiene (*Metiltiouracil*). Angina pectorală e compatibilă cu o viață îndelungată, dar numai în condițiile unei vieți liniștite, fără eforturi și emoții, adică lipsă de stress-uri. Importantă este și dieta, recomandabil hipocalorică, săracă în glucide și grăsimi, combătând tulburări funcționale ca: acrocilia, aerofagia și distensiile gazoase de după mese.

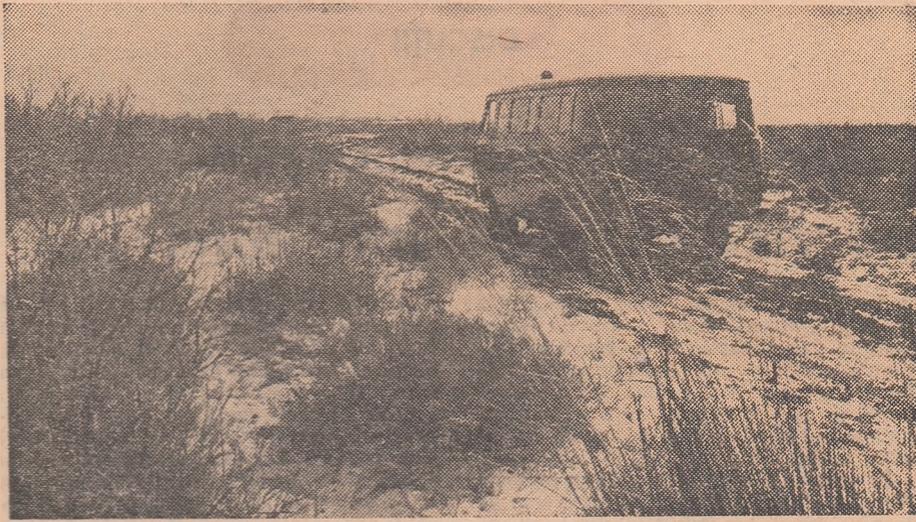
PETROVICI PORA — Plenița, jud. Dolj : Spermograma sau examenul spermei constă în determinarea aspectului macroscopic și a unor proprietăți fizico-chimice ale spermei recoltate (volum, aspect, pH, viscozitate) și a aspectului microscopic al spermatozoidelor (densitate, motilitate, vitalitate și forme normale). Analiza a devenit de uz curent în practica medicală, fiind aplicată în centrele de studiu al fertilității și de tratare a sterilității, în serviciile clinice de endocrinologie, andrologie, ginecologie, sexologie și în cursul expertizelor medico-judiciare.

IONESCU I. București : În ulcerul piloric v-am recomanda mai degrabă o cură de suc de varză crudă, care — potrivit dieteticienilor sovietici — ar conține un principiu activ numit vitamina U, cu remarcabile efecte cicatrizante în gastritele ulceroase. Se prepară tocind mărunt varza și storcând apoi, eventual cu ajutorul unui mixer, conținutul de suc pentru 1—2 pahare/zi înaintea meselor.

ELENA GHEORGHE — Brașov : Achilia (gr. *achylos* = lipsit de suc) gastrică înseamnă scăderea debitului secreției gastrice, cu dispariția acidului clorhidric și a pepsinei (anacilorhidrie), întovărășită adeseori de atrofia mucoasei gastrice. Nu prea vedem legătura între această afecțiune și durerile localizate în regiunea vertebrală, care par a se datora mai degrabă unei spondilozes cervicodorsale (este indicată o radiografie). În achilie, dieta va exclude legumele bogate în glucoză (ceapă, fasole și mazăre uscată etc.) și laptele dulce simplu, în caz de diaree; grăsimile vor fi reduse. Ca medicație se recomandă: Rp. ClNa 1 g, bicarbonat de sodiu 3 g, sulfat de sodiu 4 g, înainte de mese, sau Acidopeps, 1—2 cpr. de 3 ori pe zi, în puțină apă, înainte sau în timpul meselor. Împotriva durerilor: Berghofen și Feniramin, cite 3 cpr./zi.

FANY DONATH — București ; ADRIAN MARSAM — Deva : Un tratament eficient pentru creșterea în înălțime (*Gonacor* asociat de obicei cu *Timus*), tratament de mai lungă durată făcut sub controlul unui endocrinolog, este indicat numai după radiografia punmului și genunchiului pentru a se constata dacă nu s-au închis cartilajele de creștere.

GIGI — București : 1) De acord cu dv. că fără voință nu veți izbuti să vă debarsați de cele 30 kg în plus, care supun cordul și alte organe unui efort cit pentru doi oameni! Pentru un exercițiu de voință vă propunem acest regim „elvețian” de slăbire, recomandat marilor consumatori de carne și grăsimi, și foarte potrivit pentru sezonul fructelor și verdețurilor: **Dimineața :** Mere sau portocale 200 g, piine 30g, lapte 200 g; **Prinz :** Morcovi 100 g, sfeclă 100 g, țelină 200 g, ulei 10 g, piine 40 g, ou 1 buc., mere sau portocale 200 g; **Seara :** Roșii 100 g, salată 100 g, morcovi 100 g, ștevie 100 g, ulei 10 g, mere sau portocale 200 g, lapte 200 g, piine 30 g. Regimul conține 1300 de calorii și se respectă 4 zile consecutive pe săptămână. Poate că ar fi cazul să asociați și un tratament cu tiroidă, sub control medical. 2) Trebuie repetat examenul secreției vaginale pentru a se elimina diagnosticul de trichomonas. În caz contrar, poate fi considerată ca o leucoree fiziologică. 3) Împotriva osteoporozei, de natură endocrină, tratând cauza va dispărea și efectul. Calciterapia este totuși indicată.

Mașina „Salvării” trebuie să ajungă cu orice preț la timp
Foto: I. Budnevi

DORESC SĂ ȘTIU

Cura de somn și indicațiile ei

Prin acest articol răspundem unui mare număr de cititori care doresc amănunte asupra eficienței hipnoterapiei în afecțiunile nervoase.

Cura de somn este o metodă terapeutică prin care se poate obține un somn discontinuu, de o profunzime variabilă, pe o durată de mai multe

— Mi-e un somn, de nu văd cu ochii!..

zile. Prin diversitatea indicațiilor și a modalităților de aplicare, ea joacă un rol important în metodele biologice de tratament psihiatric.

Cura elvețiană de somn prin produse narcotice este de durată scurtă, dând un somn profund și continuu de circa 6 zile. Adormirea rapidă este obținută, de obicei, printr-o injecție intravenoasă cu un somnifer barbituric (de obicei *Pentothal*). Către sfârșitul curei, amestecul este înlocuit prin hidrat de cloral. Dirijarea acestei cure reclamă, în raport cu profunzimea somnului, o supraveghere constantă și atentă din partea medicilor și a personalului sanitar.

Cura sovietică de somnoterapie este mai ușoară și discontinuă, durând circa 3 săptămâni. Medicamentele utilizate sînt tot barbituricele, cloralul și bromurile. Cura este riguros sistematizată: liniște, întuneric, căldură, regularitatea meselor, a îngrijirilor, luarea medicamentelor. Uneori se adaugă ritmuri monotone auditive sau vizuale, ca induttori ai somnului sau pentru prelungirea somnolenței.

Cura standard de somn se efectuează în camere de spital special amenajate,

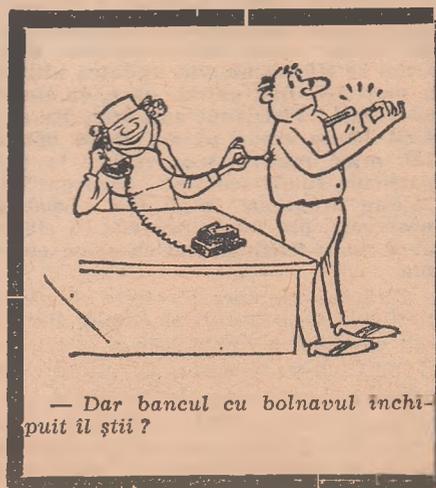
cit mai izolate de centrul de activitate a spitalului și cit mai bine insonorizate. Trebuie să se mențină o temperatură puțin peste 20° și o aerisire constantă. Paturile vor fi foarte joase (în caz de cădere), iar în încăpere va fi semiintuneric.

Aplicarea curei poate fi individuală sau colectivă — trei sau patru bolnavi începînd și terminînd cura deodată. Înainte de începerea ei se fac examenele de laborator indicate: pulmonar, cardiovascular, hepatic, renal, electroencefalograma și examenul de fund de ochi. Durata curei este în medie de 15 zile, fiind ritmată zilnic, în patru timpi, de îngrijirile corporale, administrarea medicamentelor, de mese și de supravegherea clinică.

Din 4 în 4 ore (8, 12, 16, 20) se dau cu regularitate cite 2 comprimate de *Clordelazin* și *Romergan* și un comprimat de *Hipnagal*. Dimineața la ora 8 se face igiena corporală. Mesele sînt luate în pat la orele 7, 12 și 20. La fiecare priză de medicamente se controlează tensiunea arterială, temperatura și pulsul. În caz de tendință la hipotensiune se adaugă *Pentetrazol*. Dezbobînuța de somnifere se va face progresiv în ultimele trei zile, uneori fiind necesară și administrarea unor produse detoxifiante.

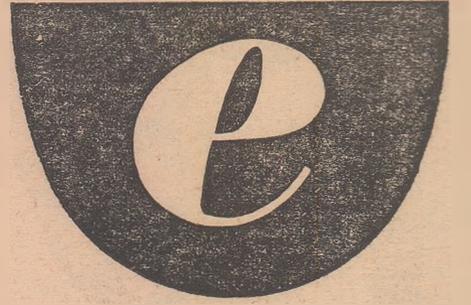
În afară de această cură „clasică” există forme intermediare, ca de exemplu: curele de deconectare care sînt scurte, ca un somn ușor sau ca o simplă stare de somnolență, care nu supraîncarcă bolnavul cu medicamente, dar îi dau totuși iluzia că a făcut o adevărată cură de somn. Curele de somn pot fi practicate în asociație cu prescrierea de antidepressiv (Antidepressin), atunci cînd este necesar. În timpul acestor cure, nu sînt desigur excluse și unele incidente și accidente ca, de exemplu: tendința către căderea tensiunii, intoleranța la barbiturice (care vor fi înlocuite atunci cu medicamente sedative), coșmaruri, sindromul „picioarelor neliniștite”, care poate fi ameliorat prin prescrierea de vitamine din grupa B, în special B₆. Cura de somn este utilizată cu bune rezultate în: sindroame depresive, în traume afective, melancolii de doliu, stări de agitație acută, nevroze astenice obsesive, în prurit anogenital, cefalee etc.

Înțelepciunea profană vede pe bună dreptate în cura de somn antidotul natural al stărilor de surmenaj, ea avînd

— Dar bancul cu bolnavul închisuit îl știi?

esculap
esculap esculap
sulap esculap escula
sulap esculap esculap es
sulap esculap esculap
sulap esculap esculap escu
sulap esculap esculap escu
sulap esculap esculap escula
sulap esculap esculap escula

un rol eliberator. Somnul „cheamă” visele, eliberînd omul de constrîngerile exterioare și de propria sa cenzură, îi risipește nălucirile și-i aduce calmul și echilibrul.

Chiar dacă efectele ei sînt trecătoare, cura de somn creează condiții propice unei acțiuni psihoterapice menite să plaseze personalitatea nevrotică pe o traiectorie normală.

DISCUȚII

Poliartrita reumatică — boală virală?

Cercetări recente asupra cauzelor reumatismului poliarticular înclină către ipoteza unui virus specific. Această ipoteză se bazează pe constatarea că într-o afecțiune înrudită cu reumatismul poliarticular — boala lupică — s-au descoperit, cu ajutorul ultramicroscopului electronic, incluziuni asemănătoare unui virus. Ele n-au fost însă găsite și la bolnavii atinși de reumatism poliarticular. Injecția la șoareci de fragmente bine tocate de membrană sinovială provenită de la reumatici a dus la constatarea că jumătate din șoarecii folosiți pentru acest experiment au prezentat leziuni articulare caracteristice acestei boli, la fel și descendenții lor. Din păcate aceste experimente nu au mai fost repetate pentru a trage concluzii mai ample.

O altă experiență făcută recent ar putea avea drept consecință luarea în considerare a unui virus al reumatismului poliarticular. Dacă se pun în contact celule sinoviale sănătoase cu virusul rubeolei, celulele mor. Dacă se folosesc celule provenite de la reumatici, ele nu mai mor. Se știe că prezența unui virus în interiorul unei celule vii împiedică acțiunea distructivă a unui alt virus. Concluzia: celulele bolnave conțin un virus. Oricare ar fi însă argumentele care pledează în favoarea existenței unui virus latent, capabil să rămână mult timp „adormit” în miezul unei celule, nu există totuși încă nici o „probă materială”.

În așteptarea rezolvării acestei enigme, trebuie dată o îngrijire cit mai apropiată bolnavilor, lucru care se face din ce în ce mai bine. Încît dacă acum 25 de ani saloanele spitalelor erau pline cu bolnavi de poliartrită, astăzi există un bolnav acolo unde înainte erau 50.

Tratamentul bolii este cu atît mai eficient cu cit este început mai de timpuriu. Dintre primele arme fac desigur parte și vechea (dar mereu tînăra) noastră cunoștință, aspirina (care luptă comitent atît contra durerii cit și contra inflamației), medicamente de sinteză pentru combaterea paludismului, precum și substanțe antiinflamatoare de genul fenilbutazonei, irgapirinei, acidului niflumic și indometacinei, acestea din urmă dovedindu-se deosebit de active. În cazul cînd substanțele antiinflamatoare de natură chimică nu izbutesc să combată inflamația, se recurge la derivatele cortizone, în special la *Prednisol*, care dă excelente rezultate. Aceste medicamente permit bolnavului să ducă o viață aproape normală. Nu trebuie însă să se abuzeze de ele, deoarece există riscul de a leza mucoasa stomacului, de a provoca ulcere, sau chiar tulburări osoase (osteoporoză) ori umflarea feței.

KENYA

Pe urmele lui Suleiman

În nordul Kenyei, nu departe de lacul Rudolf, se află rezervația Marsabit, pe care am vizitat-o și eu într-o bună zi.

— Acest drum croit de elefanți — mi-a spus însoțitorul african — este foarte vechi. Zeci de generații de uriași suri au călcat pe el timp de milenii și l-au „bătătorit“.

Intr-adevăr, nu știu dacă această

unde animalele trebuiau să se lipească de pereții stincoși care le străjuiau drumul, aceștia au fost și ei tociți. Aïdoma glaspaperului, pielea groasă a elefanților a lustruit piatra.

— Unde duce drumul? am întrebat.

— De vreme ce mergem pe el înseamnă că duce acolo unde trebuie, mi-a răspuns înțelept însoțitorul. Cu-

Apărent greoi, elefanții sînt excelenți mărșăluitori

muncă ar fi fost pe puterea omului. De-a lungul peretelui abrupt de bazalt al unui defileu, care taie versantul nord-vestic al masivului vulcanic Marsabit, se întinde un fel de terasă lată de 5—6 m, străbătută de elefanți. Animalele înaintază în șir, făcînd cu grijă fiecare pas și de aceea uriașul din spate pune întotdeauna piciorul pe locul pe care a pășit cel din față lui. Așa se face că, în curs de milenii, zeci de mii de picioare de elefant au călcat pe același loc. Și la fel cum picăturile de apă pot roade în cursul veacurilor granitul, picioarele uriașilor de 6—7 tone și-au lăsat urmele în bazalt. Ele se află la distanțe aproape egale unele de altele și cu adîncimi de 10—12 cm, fiind un original monument ridicat, în curs de milenii, de elefanți pentru propria lor câinstire. În locurile cele mai strîmte,

rînd o să ajungem la unul din lacurile unde se adapă elefanții rezervației.

În cele mai mari cratere ale Marsabitului s-au format lacurile Sogorte Dika și Sogorte Guda; acolo urcă de milenii, spre a se adăpa, uriașii suri din cîmpiile lipsite de surse de apă. În anii secetoși, pe malurile lacurilor vulcanice de pe Marsabit vin elefanții din toată regiunea, străbătînd distanțe de 100—200 km. Căci acești coloși aparțin greoi sint cei mai buni mărșăluitori din lume. În ultima vreme, de cînd specialiștii au început să studieze atent, cu mijloace perfecționate, deprinderile acestor patrupeze, ei au izbutit să afle multe lucruri nebanuïte despre elefanți. Microradioemita-toare fixate în pliurile pielii elefanților au permis astfel să se stabilească uimitorul împrejurare că ei străbat zilnic distanțe mai mari decît o poate face orice alt animal. Un elefant ale cărui radioemita-toare au transmis într-o dimineață de lingă localitatea Maralala, de pildă, a doua zi a fost reperat la Marsabit, la circa 200 km depărtare.

Acum, cînd în zona Marsabit au început să acționeze geodezi la o șosea care în curînd va face legătura între Kenya și Etiopia, au devenit cunoscute și uluitoare „calități tehnice“ ale elefanților. Niște tehnicieni mi-au povestit că, urcînd pe versantele Marsabitului, au întîlnit niște drumuri late foarte bine plasate.

— Mai întîi am crezut că erau rămășițe ale unor drumuri străvechi — atribuite azaniților, creatorii unei vechi civilizații în estul Africii — mi-a spus un geodez italian. Dar apoi localnicii ne-au informat că erau drumurile elefanților. Și într-adevăr, curînd am observat că noaptea, cînd zgomotul mașinilor nu le mai speria, animalele continuau să le frecventeze. Elefanții știu să aleagă aproape fără greș cel mai bun traseu. Încît, după puțină vreme, am încetat să ne mai

batem capul pentru a găsi cele mai bune variante și am început să dăm crezare elefanților. Dacă pe undeva era o potecă de elefanți, însemna că și noi trebuia să trasăm șoseaua pe acolo. În felul acesta am izbutit să construim drumul peste masivul muntos cu aproape două luni mai devreme decît se credea.

Drumurile elefanților descoperite acum în jurul Marsabitului sînt adevărate monumente ale trecutului, mărturie ale vremurilor cînd spre lacurile vulcanice urcau turme mari, alcătuite din cîte 600-800, iar uneori chiar și mai mulți elefanți.

Elefanții au atras dintotdeauna, mai mult decît orice animal din Africa, atenția omului. Acesta le dădea nume, le atribuia o inteligență și o forță supranaturale, nobile sau agresivitate. Despre unii au fost create adevărate legende. La sfîrșitul secolului trecut era cunoscut, ca un autentic erou, Suleiman. Avea niște fildeși uriași, de aproape doi metri și era rivnit ca trofeu de zeci de vînători care cutreierau centrul Africii. Era urmărit de vînători solitari sau organizați în grupuri, i se otrăvea apa din care se știa că bea, i se săpau în cale gropi-capcane. Animalul a și fost rănit de două ori, dar a supraviețuit. În cele din urmă vînătorii începuseră să creadă că Suleiman era vrăjît. Încît numărul celor care doreau să-l răpună se împuțina tot mai mult. Băștinășii erau convinși că numai o dată puteai trage nepedepșit în Suleiman, pentru că, încă înainte ca al doilea glonț să pornească spre uriaș, acesta își zdrobea adversarul. Cînd descopereau vreo urmă a lui Suleiman, localnicii refuzau să-i mai înșoțească pe europeni.

Dar Suleiman e foarte cunoscut și acum, încît i se pot reconstitui ușor principalele momente ale biografiei, cele mai importante drumuri pe care le-a străbătut. Zeci de cărți, note de călătorie și jurnale amintesc despre întîlniri cu colosul legendar. La sfîrșitul secolului trecut el trăia pe actualul teritoriu al Zambiei, în deceniul doi al secolului nostru a fost deseori văzut pe rîul Ruaha din Tanzania, în anii '30 — la Tavo, în Kenya. „Acum era atît de bătrîn, încît se preschimbase parcă într-un simbol viu al speciei elefanților — scrie pasionatul călător și vînător G. Schomburg, care și el a încercat să-l urmărească pe Suleiman. Vînătorii știau foarte multe lucruri despre el, așa cum cititorii pasionați cunosc multe despre eroul unui roman la modă. Numai ultimele zile din viața lui Suleiman au rămas o enigmă: din cîte știu, nici cadavrul, nici prețioșii fildeși n-au fost descoperiți.“

S. Kulik

NORVEGIA

Jan Mayen astăzi

Dincolo de Cercul polar, aproape în centrul bazinului norvegiano-groenlandez, se înalță din adîncurile mării insula de origine vulcanică Jan Mayen. Privită de la bordul avionului, ea pare doar o minusculă fișie de uscat pierdută pe întinsurile mării. Dar pentru pescarii și vînătorii de balene care muncesc în această zonă, insulița înseamnă mult mai mult decît atît: un important punct de reper. Într-adevăr, pe vreme bună creasta-i acoperită cu zăpadă este văzută de la foarte mare distanță.

Insula a fost cunoscută, se pare, de navigatorii din mările nordului de multă vreme, dar primele informații scrise asupra-i se referă la începutul secolului XVII, și anume la anul 1608, cînd a fost descoperită de navigatorul Henri Hudson. Apoi a fost vizitată de călătorul englez Thomas Marmaduke și de marinarul francez Jean Frölich. Dar poziția-i geografică a fost determinată abia în 1614, în cursul călătoriei a două corăbii olandeze, dintre care una era condusă de căpitanul Jan Mayen, care i-a dat și numele de azi.

Timp de cîteva decenii după aceea insula a fost mereu în atenția vînătorilor de balene olandezi, care au înființat acolo așezări și s-au îndeletnicit cu prelucrarea balenelor capturate. Mormintele coloniștilor olandezi și tunurile de bronz păstrate în insulă amintesc bine de acele vremuri.

Apoi vînătoria de balene a început să decadă și despre Jan Mayen nu s-a mai vorbit decît abia pe la mijlocul

secolului XIX, cînd expediții de explorare suedeze și norvegiene au pornit spre mările nordului. Atunci au fost întocmite cele dintîi hărți exacte ale insulei. În 1921, în Jan Mayen a fost înființată o stație meteorologică, care și-a întrerupt activitatea numai în timpul celui de-al doilea război mondial.

În momentul de față, în insula norvegiană se află și o stație de radiocomunicații foarte importantă pentru navigatori și piloți.

Informațiile despre natura și structura geologică a insulei sînt foarte sumare, încît am fost extrem de bucuroși cînd ni s-a dat posibilitatea de a o cunoaște indeaproape. Căci studiarea structurii insulelor vulcanice din ocean, ca Jan Mayen de pildă, are o deosebită importanță pentru geologia marină. Interesul nostru pentru insulă se explică de altfel, și prin împrejurarea că în Jan Mayen se află singurul vulcan activ de dincolo de Cercul polar. Vulcanul a erupt în 1732, 1818 și 1970.

Cînd nava noastră de cercetări științifice „Academician Kurceatov“ a aruncat ancora la țărmul insulei, am fost salutați de colaboratorii celor două stații. După cum ne-au spus, nu fără umor, gazdele, în insulă trăiesc acum 35 de bărbați și 14 cîini, care se înțeleg de minune între ei. Căsuțele în care locuiesc sînt mici, dar confortabile. Insula este vizitată foarte rar, iar avioanele rămîn acolo puțin timp.

Jan Mayen se întinde de la sud-vest spre nord-est pe o lungime de 54 km și are o lățime care variază între 2,5 și 15 km. Cea mai lată zonă, aflată în partea de nord-est, este în întregime ocupată de vulcanul activ Beerenberg, cu o altitudine de 2277 m. Regiunea sud-vestică este de fapt un masiv muntos, alcătuit din cițiva vulcani care formează un podiș în trepte cu o înălțime de 300—500 m.

Din păcate, din cauza ceții, care acolo este un fenomen obișnuit, n-am putut vedea creasta zimțată a vulcanului Beerenberg decît a doua zi, și asta numai timp de 20 de minute, cît s-a mai risipit puțin negura.

Gazdele noastre ne-au vorbit, evident, și despre activitatea vulcanului. Craterul principal n-a erupt niciodată în perioada istorică. Toate erupțiile cunoscute s-au produs în craterele laterale, aflate în număr mare pe versantele vulcanului. Povestea ultimei erupții este foarte interesantă. La început, colaboratorii stațiilor norvegiene din insulă nici nu bănuiau că se declanșase o nouă erupție a vulcanului, deși simțeau niște zguduirii subterane. Căci în această zonă seismică activă mișcările scoarței sînt un fenomen frecvent. Dar în noaptea de 20 septembrie 1970, de la bordul unui avion japonez care zbura deasupra insulei au fost observate o văpaie roșie și un nor de fum. Pilotul a anunțat acei lucru prin radio. Curînd s-au primit vești similare și de la alte avioane. Erupția se întea cu fiecare oră ce trecea, încît s-a hotărît evacuarea cercetătorilor din insulă. La fața locului a sosit o expediție norvegiană la bordul vasului „Heymdahl“. Acum, în fața salvatorilor se deschidea o priveliște deopotrivă măreață și înfricoșătoare. Din craterele aflate pe versantul nord-estic al vulcanului Beerenberg țîșnea un puternic jet de lavă și cenușă. Prin toate crăpăturile se scurgeau, spre țărmul mării, turente de lavă incinsă. La contactul cu lava, apa începea să clocotească și nori de vapori se ridicau în văzduh. Vulcanul a erupt astfel cîteva zile. După ce a început să se potolească, colaboratorii celor două stații s-au înapoiat în insulă și și-au reluat activitatea...

G. Udîncev

In patria lui Nastratin Hogea

Foto: A. P. N.

SPRE MIRAREA SAVANȚILOR

Potto — un animal altruist

În Africa trăiește un lemurian — un soi de maimuță — numit **potto**, cu apucături destul de curioase, despre care am mai vorbit o dată. Recent a apărut însă un ciclu de articole care aduc noi amănunte revelatoare.

Prima relatare se referă la un mascul care, îndată după moartea perechii lui, s-a retras în scorbură unui copac, de unde nu mai ieșea decât dis-de-di-

periclită sănătatea animalelor, care ajunseseră subalimentate.

Întrebându-se care este semnificația acestui comportament socotit altruist, zoologii care au studiat lemuriilor **potto** observă că el nu este absolut excepțional. Și în cetele de cimpanzei a fost observată o împărțire a hranei. Or, ambele specii trăiesc în păduri, unde beneficiază de condiții de viață mai ușoare decât babuinii, de pildă, care locuiesc în cîmp deschis. Ele își pot deci permite „luxul” de a fi altruiste, comportament care ar avea de altfel pînă la urmă o valoare mai mare pentru supraviețuirea speciei. Evident, este vorba numai de o ipoteză, care va trebui verificată prin observații pe diverse specii și în medii diferite.

Deși-i lipsește un „deget”, este un excelent cățărător

mineață, doar pentru a-și lua în primire hrana. Dar în aceeași volieră mai locuia o pereche de **potto**, al cărei comportament a fost tot atît de interesant și insolit. Masculul, care avusese pînă atunci o atitudine dominantă față de congenerul său claustrat, a început să-l viziteze zilnic. Întra în scorbură, se așeza în fața „prietenuiului” lui și-i ținea companie, fără să se miște, vreo două ore. Tovarășa lui de viață îl însoțea deseori, dar în general rămînea afară.

Această situație a durat mai bine de șase ani, pînă cînd văduvul credincios s-a îmbolnăvit grav. În ultima fază a maladiei, ceilalți doi **potto** au devenit și mai grijulii. Masculul îi ținea capul în brațe și-i făcea toaleta, iar femela se ocupa de restul trupului. După moartea bolnavului, ei au continuat să se ducă zilnic, la ora obișnuită, pînă la scorbură, să-și caute prietenul, și, negăsindu-l acolo, să exploreze toată voliera. Mai mult, oricare ar fi fost cantitatea de hrană primită, făceau și parte celui dispărut. Chiar atunci cînd rația de banane le-a fost redusă la jumătate, în așa fel încît nu mai era suficientă nici măcar pentru ei, au continuat să pună deoparte o cantitate egală cu rația zilnică obișnuită. După două săptămîni experiența a fost întreruptă, pentru a nu

un fir de praf produce efectul unui bloc!

Dar de extraordinarul talent al lui Mihailo Masliuk nu profită numai arta, ci și medicina și biologia. De cîțiva ani Masliuk se află în strînsă legătură cu Institutul de medicină din Vinîța și cu Institutul de zoologie al R.S.S. Ucrainene, unde microinstrumentele realizate de el sînt utilizate cu mult succes.

Nu demult, la solicitarea unor cercetători moscoviți, specialiști în otorinolaringologie, M. Masliuk a executat treizeci de instrumente medicale miniaturizate destinate unor operații complexe. În sfîrșit, de excepționala îndeminare manuală a meșterului artizan a beneficiat și Institutul de medicină din Kuibișev. Aici, instrumentele lui servesc la studierea țesuturilor nervoase.

DE CE?

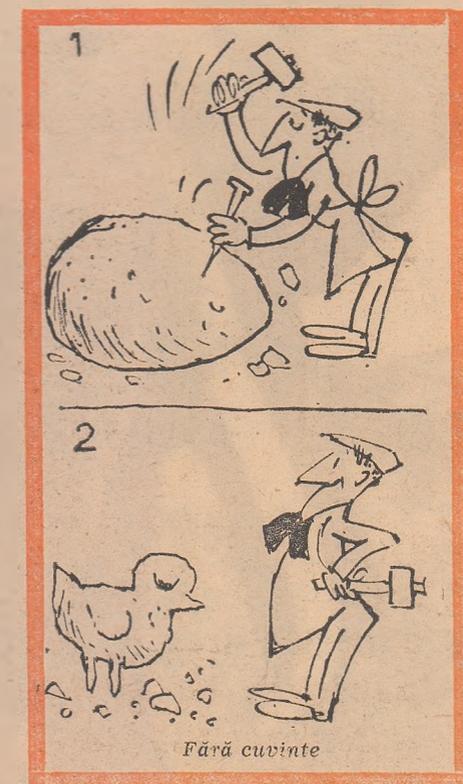
Unora nu le place laptele

Simplul gînd de a bea un pahar cu lapte îngrozește milioane de oameni din Asia, Africa și America de Sud, afirmă cercetători americani. Căci, după cum s-a constatat, cea mai mare parte a populației din aceste zone ale globului consideră laptele un aliment total nepotrivit pentru hrana adulților. Guatemalezii, de pildă, folosesc laptele numai la vîruierea caselor, iar nigerienii cred că acest aliment ascunde duhuri rele și se tem de el.

De fapt nu e vorba numai de o prejudecată. După cercetări minuțioase s-a stabilit că în organismul locuitorilor adulți din aceste zone nu există fermentii necesari pentru descompunerea zahărului din lapte. Conținutul de lactoză este de obicei mare în copilărie și scade considerabil odată cu înaintarea în vîrstă. Cînd beau lapte, adulții au dureri gastrice foarte puternice.

Se crede că 90% din indienii sud-americani și eschimoși și 70% din africani au o insuficiență de lactoză. Numai 20% din europeni și nord-americani nu pot însă bea lapte.

.. varia v.
ia varia varia v.
a varia varia varia v.
varia varia varia varia v.
aria varia varia varia var
a varia varia varia varia v
aria varia varia varia varia
ia varia varia varia varia va
varia varia varia varia varia

MATUSALEM VEGETAL

Virsta:
1000 de ani

O mie de ani! Aceasta-i vîrsta gigantului ienupăr — **Juniperus zeyravschanica** — care străjuiește falnic mica așezare Tim din valea Zeravșan. Acest Matusalem vegetal este cel mai

Ienupărul milenar din satul Tim
Foto: A.P.N.

bătrîn reprezentant al speciei sale nu numai din Uzbekistan, ci din toată Asia Centrală.

În antica Buhara supraviețuiesc însă și cîțiva duzi — **Morus alba** — de 350 de ani, iar în satul Sairob din regiunea Surhandarinsk un platan — **Platanus orientalis** — de 800 de ani.

Flora sălbatică a Uzbekistanului cuprinde în total 800 de specii de copaci

și arbuști. Multe din ele — platanul oriental, ulmul de cîmp, dudul și ienupărul, de pildă — sînt longevive și pot ajunge, după părerea botaniștilor, frecvent la vîrste de sute de ani.

Societatea pentru protecția naturii din R.S.S. Uzbekă a inițiat de mai mulți ani o vastă acțiune de descoperire și inventariere a arborilor longevivi și a altor reprezentanți prețioși ai lumii vegetale a Uzbekistanului. Pentru ocrotirea acestei vegetații unice și de mare valoare se creează rezervații de stat.

În sfîrșit, nu-i poate lipsit de interes să amintim că în Uzbekistan — republică cu o populație de 12 milioane și jumătate de locuitori — se plantează anual pînă la 100 milioane de copaci și arbuști.

SE POATE ȘI AȘA!

Un vultur
printre găini

Într-o bună zi, un vultur s-a năpustit din înaltul cerului într-o curte cu găini. Acestea s-au risipit care încotro, speriate de moarte, dar vulturul nu le-a dat nici o atenție; plasat comod în fața jgheabului, a început să se hrănească tacticos. Iar lîngă el, o găină și-a continuat și ea masa întreruptă o clipă...

În altă zi, un școlar din regiunea Kirovograd a găsit un pui de vultur. L-a îngrijit cu multă dragoste, l-a hrănit bine, încît în scurtă vreme puilul a devenit vultur în toată legea. Acum, aceasta pleacă din cînd în cînd în căte o plimbare aeriană, planează sus pe bolta cerului, după care se întoarce fără greș la casa tînărului său stăpîn. De care ascultă, cuminte, ca un cățelandru; cînd băiatul îl fluieră, vulturul coboară și i se oprește la picioare...

Încît se pare că va trebui să ne revizuiim opiniile despre rapacitatea puternicelor zburătoare.

MINIATURI

Turn TV
la... microscop

Pe o suprafață de mai puțin de un milimetru pătrat Mihailo Masliuk, maestru emerit al artei populare ucrainene, a găsit mijlocul să amplaseze peste 60 de obiecte de aur, între care și reproduceri ale turnului de televiziune din Ostankino (Moscova) și a monumentului înălțat în onoarea cuceritorilor Cosmosului, tot în capitala sovietică.

Unele dintre aceste obiecte minuscule nu pot fi văzute cu ochiul liber. E vorba de servicii de masă, piese de șah, strunguri, ferăstraie, ciocane, roboți, foarfece de tăiat metale, clești, etc. Privite la microscop ele apar atît de mici, încît prin comparație

O veste bună pentru cumpărători:

TÎRGUL DE PRIMĂVARĂ

deschis pînă la 15 mai a.c.

Procurați-vă cu acest prilej articole de sezon:

- stofe
- țesături de mătase
- confecții pentru bărbați, femei și copii: pardesie, sacouri, raglane, impermeabile etc.
- tricotaje
- ciorapi din fire sintetice pentru femei.

TÎRGUL DE PRIMĂVARĂ

vă mai oferă în magazinele de specialitate:

- aspiratoare de diferite mărci și tipuri
- motorete MOBRA
- mașini de cusut ILEANA tip masă și tip mobilă
- frigidere cu compresor de 140 l
- aparate de radio MAESTRO-STEREO
- piese de schimb pentru toate produsele de folosință îndelungată.

Importante reduceri de prețuri la unele textile și metalo-chimice în cadrul

TÎRGULUI DE PRIMĂVARĂ

Rețineți: numai pînă la 15 mai a.c.

TÎRGUL DE PRIMĂVARĂ

Pentru toate gusturile
Pentru toate ocaziile
În orice anotimp

CIORAPI DIN FIRE SINTETICE

● Vremea este călduroasă?

La sandale decupate purtați ciorapi cu călciiul și vârful neîntărite, în culori deschise.

● E frig?

Vă recomandăm ciorapul rezistent 30 den, 40 den sau 60 den, în culori închise.

● Pentru seara sau la ocazii?

Nu vă faceți probleme: veți fi elegantă cu ciorapul 15 den de culoarea pielii, invizibil pe picior.

● Un ciorap „bun la toate“?

La serviciu, în călătorie etc. cel mai potrivit este ciorapul 20 den, simplu sau micromeș (indeșirabil), cu sau fără dungă.

De asemenea, femeia modernă cunoaște avantajele pe care i le oferă

DRESURILE SUPRAELASTICE

realizate din fire supraelastice fine, cu calitatea de a se mula perfect pe picior.

**Toate culorile și mărimile
pentru toate taliile**

Dresurile supraelastice fine se pot purta și în sezonul de vară, pe litoral sau la munte.

Tehnologia îmbunătățită conferă acestor accesorii de îmbrăcăminte rezistență și elasticitate sporită.

